

አስፈላጊ ትምህርቶች ለብዙሀኑ ህዝብ

አዘጋጅ:-

ሼ/አብዱል አዚዝ ብኑ ባዝ



ተርጓሚና አሳታሚ:-

እስላማዊ ዳዕዋና ዕውቀት ማህበር

የመ. ሣ. ቁ            70425  
ስልክ                    71-32-07

ሁለተኛ እትም 1997

(6) የአማርኛ ትርጉም መብት የተጠበቀ ነው

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

እንደኛ ትምህርት

ፋቲሐ (የመከፈቻይቱ) ምዕራፍ ጨምሮ ከአል ዙላይሳህ (የእንጥታጤው) ምዕራፍ ከሚባለው ጀምሮ እነሱ አልናስ (የሰዎች ምዕራፍ) ድረስ ካሉት አጭጭር ምዕራፎች የተቻለውን ያህል ንባባቸውን በግንኙነትና በቃል በግንኙነት እንዲሁም ትርጉሙን ግወት ግደታ የሆነውን አብራርቶ ግንዛዛት።

ሁለተኛ ትምህርት

ከአሳህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩንና ሙሐመድ የአሳህ መልዕክተኛ መሆናቸውን መመስከር፣ ይኸውም ከአንድ አሳህ በስተቀር ሌያመልኩት የሚገባ ጌታ ስለመኖሩና እቢዩ ሙሐመድ (ሰዐወ) የአሳህ መልዕክተኛ መሆናቸውን ከትርጉሙ እንዲሁም የላሊሳህ አሳሳህን ቅድመ ሁኔታዎችን (ሹሩጦችን) ከግብራራት ጋር ግንኙነት ነው።

ትርጉሙም፡- ላሊሳህ የሚባለው ከአሳህ ሌላ አምላክ እንደሌለ የሚያሳይ አሉታዊ ቃል ሲሆን፣ አሊሳህ የሚለው ደግሞ አምላክን ለአንድ አሳህ ቢቻ የሚያረጋግጥ አውንታዊ ቃል ነው። የላሊሳህ አሊሳህን ቅድመ ሁኔታዎች (ሹሩጦች) የሚከተሉት ናቸው።

1. ለአለግወት ተጻራሪ የሆነ ዕውቀት፣
2. ምንም ጥርጣራ የሌለበት እርግጠኝነት፣
3. ግጋራት ያልተጨመረበት ፍጹምነት፣
4. ውሸት የሌለበት እውነተኛነት፣
5. ጥላቻ የሌለበት ወደታ፣
6. ችልታ የሌለበት መታዘዝ፣
7. ተቃዋሚ የሌለበት መቀበል፣
8. ከአሳህ ሌላ ባለ አግልነት በሙሉ መካድ ናቸው።

እነዚህንም ቅድመ ሁኔታዎች በዚህ መንገድ መገለጽ ይቻላል።

ሰውቀት፡ እርግጠኝነት፡ ፍጹምነት፡ እውነተኛነት ከውደታና ከመቀበል ታዛዥነት በምንተኛው ደግሞ ከእሳህ ሊላ የተመለከትን ነገሮች መካከል ነው።

ሦስተኛ እምህርት

የእምነት መሠረቶች ስድስት ናቸው። እነሱም በእሳህ ግመን፣ በመላስከቶች፣ በመጽሐፍቶች፣ በመልክተኞች፣ በመውረሻው ቀንና በቀደር (ደግሞ ሆነ) መጥር) በእሳህ (ጥራትና ልዕልና ለሱ ይሁንና) ውሳኔና ልውውጥ ነው ብሎ ግመን ናቸው።

አራተኛ ትምህርት

የተውሂድ (እሳህን እንድ የግድረግ) ክፍሎች ሦስት ናቸው። እነሱም የጊትነት እንድነት፣ የእምነትነት እንድነት፣ የሰዎችና የሳህሪያት እንድነት ናቸው።

የሸርክ (የግጋራት) ክፍሎችም ሦስት ናቸው። ትልቁ ግጋራት፣ ትንሹ ግጋራትና ደብቁ ግጋራት ናቸው። ትልቁ ግጋራት የተግባርን ከሰራትና በገሀም እሳት ውስጥ መዘውተርን ያስከትላል። እሳህ እንዲህ አለ፡-

﴿لَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

«ሲጸድቁ ናር ይሰሩት የሰሩት ከእነሱ በታላቅ እርግጥ።»<sup>(1)</sup>

(1) አል ለንግድ ፡ 88

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ  
أُولَٰئِكَ حِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٧٦﴾

«ለከሃዲያዎች በነፍሳቸው ላይ በከህደት የሚመሰኩ ሆነው ያለላህን መሰጊዶች ሊሰሩ አይገባቸውም። እነዚያ ሰራዎቻቸው ተበላሹ፣ እነሱም በእነሱት ውስጥ በሙታሪዎች ናቸው።»

በዚህም ላይ የኖቱ ሰው በምንም ዓይነት አይግርም ገነትም ለሱ አርም ናት አላህ (ሱው) እንዲህ አለ፡

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

«አላህ በእርሱ ማጋራትን በፍጹም አይምርም። ከዚህም ሌላ ያለውን ለማሻሻል ይምራል።»

አላህ እንዲህ ይላል፡ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ

الْجَنَّةَ وَمَأْوَهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٧﴾

«እነሆ በአላህ የሚያጋሩ ሰው አላህ በርሱ ገነትን በእርግጥ አርም አደረገ። መኖሪያቸውም እሳት ናት። በዳኖች ምንም ረዳቶች ላቸውም።»

(1) አል ተውባ) 17  
(2) አል ነንእ 45  
(3) አል ማእዳ) 77

በዚህ ክፍል ከሚጠቃሉት መካከል መታገንና ጣላታትን መጥራት በነሱ መመደን በነሱ መገል ለነሱ ማረድና ሌሎችም ይገኙበታል።

ትንሹ ማጋራት ማለት ደግሞ በቀርአን ወይም በሐዲስ፣ ማጋራት (ሸርከ) ተብሎ ተነግሮ ግን ከትልቁ የማጋራት ዓይነት ያልሆነ ነው። ለምሳሌ እንደ ነገር ሲፈጸም ለይዩላች። መፈጸም ከእሳህ ሌላ ባለ ነገር መግል፣ አሳህና እገሌ ካሉ ማለትና የመገለሉት ናቸው።

ነቢዩ ሙሐመድ (ለፀወ) እንዲህ አለ።

أخوف ما أخاف عليكم الشرك الأصغر ( لمثل عنه فقال الرءاء )

“እእናንተ ከምፈራላችሁ ሁሉ የምፈራው ትንሹን ማጋራት ነው።

ብለው ሲናገሩ እሱ የግንደነው በማለት ተጠይቀው ሲመልሱ። ለይዩላች መሥራት ነው ብለዋል። ይህን ሐዲስ በገሩ የዘገባ ሰንሰለት ኢማመ ጸሀመድ፣ ጠባራኒና በይሐቂ መሐመድ ብኑ ለቢድ የተባሉትን ሰገባ ጠቅሰው በግበውቃል። ጠባራኒ በሌላ የዘገባ ሰንሰለት እኚህ ሰገባ ከራ ዕ ብን ከዲጅ የሰሙትን ባለው እንደሚከተለው አቅርበውታል።

( من حلف بشيء دون الله فقد أشرك )

“ከእሳህ ጭተቀር ባለ ነገር የማለ ሰው በእርግጥ አጋራ”

አቡዳውድና ቴርሚዛ ደግሞ ከፀመር ኢብንል አልኸጣብ በትክክልኛ የዘገባ ሰንሰለት የሚከተለውን ሀዲስ በግበዋል።

( من حلف بغير الله فقد كفر أو أشرك )

“ከእሳህ ሌላ ባለ ነገር የማለ በእርግጥ አሳህን ካደ ወይም በእሳህ አጋራ”

ኒህ-ዘይፍህ አልየግኒ አቡዳውድ ጭትክክልኛ የሐዲስ ሰንሰለት የዘገቡት ደግሞ፡

( لا تقولوا ما شاء الله وشاء فلان، ولكن قولوا ماشاء الله ثم شاء فلان )

“አሳህና እገሌ ካሹ አትብሉ እንግዲያውስ አሳህ ካኛ ከዚያም እገሌ ከኸ በሉ” የሚል ነው።

ይህ ክፍል ሽርክ ከእምነት መውጣትንም ሆነ በእሣት ውስጥ መዘውተርን አያስከትልም። ግን ግድታ የሆነውን የተውሂድ ሙሉዕነት ይቃረናል (ይጻረራል)።

ሰባተኛው ክፍል የድብቁ ማጋራት ነው። ማስረጃው ተከታዩ የአጢያችን (ሰዐወ) ቃል ነው።

(أيا أخبركم بما هو أخوف عليكم عندي من المسيح الدجال؟ قالوا : بلى يارسو الله؟ قال "الشرك الخفى... يقوم الرجل فيصلى فيزين صلته ، لما يرى من نظر الرجل إليه. )

'አዋጅ ከደጃል ይበልጥ የምፈራላችሁ ነገር ምን እንደሆነ ልንገራችሁ ሲሏቸው እሺ የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ይንጎሩን አሉዋቸው። 'ድብቁ ማጋራት ነው አሉ። እሱም ሰውየው ይቆምና ይሰግዳል። ሰላቱን ያሳምራል። ሰውየው ወደሱ መመልከቱን ስለአየ' (አግጦ አህመድ የዘገቡት ሐዲስ ነው)

ማጋራትን (ሽርክን) ለሁለት ብቻ መክፈልም ይቻላል። ይኸውም በትልቅ፣ በትንሽና ድብቅ የሚለው ግን ሁለቱንም የሚያጠቃልል ይሆናል። በትልቁም ውስጥ እንደ መናፍቃን ማጋራት አይነት ይገኛበታል።

እነሱ መጥፎ እምነታቸውን ደብቀው እስልምናውን ለይቶልገሩ ለህይወታቸው በመፍራት ከአንገት በላይ ያስመሰላሉ። እንደዚሁም ድብቅ ማጋራትን በትንሹም ማጋራት ውስጥ ይገኛል። እሱም ባሳለፍነው ሐዲስ ውስጥ እንደተጠቀሰው ለመታየት የተፈጸመን የሚመስል ነው።

አምስተኛ ትምህርት

የእስልምና ግዕዝናት አምስት ናቸው። እነሱም፡

1. ከአላህ ሌላ አምላክ አለመኖሩንና ነቢዩ ሙሐመድ (ሰዐወ) ንአላህ (ሱወ) መልዕክተኛ ናቸው ብሎ በአንደበቱ መመስከር፤
2. ሰላትን መስገድ፤
3. ዘካትን መስጠት፤
4. የረመዳንን ወር መጻም
5. መስፈራቱን ያሟላ ሰው የተከበረውን የአላህ (ሱወ) ቤት ሂደ መጎበኘት (የሐጂን ፀሎት ማድረስ) ናቸው።

ስድስተኛ ትምህርት

ስለ ሰላት ቅድመ ዝግጅቶች (ሸርጦች) እነሱም ዘጠኝ ናቸው።

1. መ-ሰሊም መሆን፤
2. የአዕምሮ ጤናማነት፤
3. ጠቃሚንና ኅጂን ጥሩና መጥፎውን ለይቶ የማወቅ ዕድሜ መድረስ (አልተምይዝ)
4. ትልቁና ትንሹን ሐደስ ማስወገድ፤(1)
5. ነጃላን ነገር ማስወገድ፤
6. ሀፍረተ ገላን መሸፈን፤
7. የሚሰገደው ሰላት ጊዜ መግባት
8. ስትን ወደ ካእባ (ቂብላ) መዞርና
9. ኒያ (ማሰብ) ናቸው

---

(1) ትልቁ ሐደስ ማለት ሙሉ ሰውነት መቃጠብ የሚያስፈልግ ተንሸ ሐደስ ማለት ወዳጌ የሚያስፈልግ ማለት ነው

ሰባተኛ ትምህርት

የሰባት ግዕዝናት አሥራ አራት ናቸው። እነሱም፡-

1. ችሎታ ያለው ሰው መቆም፤
2. የመግቢያ ተክቢራ (አሷሁ እክበር) ግለት፤
3. ፋቲሐን ግንብብ፤
4. ግንንበስ (ሩክዕ)፤
5. ከአጎበሱበት ተጥ ብሎ መቆም፤
6. በሰባት የሰውነት አካላት ሱጁድ ግድረግ፤ (ከመሬት ላይ ግንባርን ግላረፍ)፤
7. ከእሱም መነሳት፤
8. በሁለት ሱጁዶች መካከል ለተወሰነ ጊዜ መቀመጥ፤
9. በግንኛውም የሰባት ተገባራትና እንጅሳሌ ውስጥ መረጋጋት፤
10. በየግዕዝናቱ መካከል ያሉትን ቅደም ተከተል መጠበቅ፤
11. የመጨረሻውን አተህዩቱ (ተሾሁሽ) ግንብብ፤
12. ለእሱም መቀመጥ፤
13. በነቢዩ ሙሐመድ (ሰዐወ) ላይ ሰባት ግውረድና
14. በሁለቱም ጎን ሰባምታ (አሰላሙ አሊደኩም ወራሀሙቱላህ) ግለት ናቸው።



ሎንዶን ትምህርት

የሰላት ዋጅቦች (ግደታዎች) ሎንዶን ናቸው<sup>(1)</sup> እነሱም ከመጀመሪያው ተክቢራ በስተቀር በሰላት ውስጥ ያሉት ተክቢራዎች በሙሉ፣ የሚያሰግድ ሰው (ኢግዮ) ወይም ብቻውን ሰጋጅ ሰሚ አጻሁ ሊመንግሥቱ (አጻህ አመስጋኝን ሰሚ ነው) ግለት፣ የሚሰግዱት ሁሉ ረብበና ወለከልህምድ (ጌታችን ሆይ! ምስጋና ለአንተ ይሁን) ግለት፣ ሲያንገብህ (ሩኩዕ ሲያደርግ) ሱባህንረቢያል አዚም (ታላቁ ጌታዬ ጥራትና ልዕልና ይገባው) ግለት፣ መሬት ላይ ሲደፋ (ሱጁድ ሲያደርጉ) ሱብሐና ረቢያል አዕላ (የበላዩ ሀያሉ) ጌታ ጥራትና ልዕልና ይገባው) ግለት በሁለት ሱጁዶች መካከል ረቢግፈርሊ ብሎ (ጌታዬ ግረኝ) የሚጀምረውን ፀሎት ግድረግ የመጀመሪያውን ተሸሁድና (አተህያቱ) ለሱም መቀመጥ ናቸው።

ዘጠነኛ ህምህርት

የተሸሁድ (አተህያቱ) ዝርዝር እሱም፡-

( التحيات لله والصلوات والطيبات السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته ، السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله ، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله، اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم إنك حميد مجيد، وبارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم إنك حميد مجيد . )

አተህያቱ ሊላሂ ወሰለዋቱ ወጠደባቱ አሰላሙ አለደካ አዩህን ነቢዩ

(1) በዚህ መፅሐፍ ውስጥ የተመለከቱት የሰላት ህጋዎች (አህነም) በሙሉ በሀንባሊ መዝሀብ መሠረት የተረቡ መሆኑን አንጻቢያን ልብ ሊሉት ይገባል።

ወረሀመተላሂ ወበረካትሁ አሰላሙ አለይና ወአላ ኢሳይሳሂ ኦጋሊሂን አሸሐዱ አንላ ኢሳህ ኢሰሳሁ ወአሸሀዱ እነ ሙሐመደን አብዱሁ ወረሱሱሁ። አጋሁመ ሰሊ አላ ሙሐመዲን ወዓላ አሊ ሙሐመዲን ከማሰሌይተ አላ ኢብራሂመ ወዓላ አሊ ኢብራሂመ እነከ ሐሚዱን መጂድ ወባሪክ ዓላ ሙሐመዲን ወአላ አሊ ሙሐመዲን ከማባሪክተ ዓላ ኢብራሂመ ወዓላ አሊ ኢብራሂመ ኢነከ ሐሚዱን መጂድ።

ከብሮች ለአንድ አላህ ብቻ ናቸው። ፀሎቶችና መልካም ነገሮችም። አንተ ነቢይ ሆይ! የአላህ ሰላምና እገነት እንደዚሁም በረከቶቹ በአንተ ላይ ይሁን። የአላህ ሰላም ለእኛና ለደጋጎች የአላህ አገልጋዮች ይሁን። ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ እንደሌለ እመሰክራለሁ። ሙሐመድ የአላህ መልዕክተኛና አገልጋይ እንደሆኑ እመሰክራለሁ።

አላህ! ጌታዬ ሆይ በነቢያችን ሙሐመድና በተሰበቻቸው ላይ የአክብሮት ሰላት (ረሀመት) አውርድ በነቢዩ እብራሂምና በቤተሰቦቹ ላይ እንዳወረድከው ሁሉ። አንተ በጣም ምስገንና በጣም ቅዱስ ነህና በነቢያችን ሙሐመድና በቤተሰቦቹ ላይ በረከት አውርድ በነቢዩ እብራሂምና በቤተሰቦቹ ላይ እንዳወረድከው ሁሉ። አንተ በጣም ምስገንና በጣም ቅዱስ ነህና።

ከዚያም በመጨረሻም ቁጭታ ከገሐነምና ከቀብር ቅጣት በሕይወትም ላለ ሆነ ከሕይወት ሕልደት በኋላ ከመቸገርና ከደጃል ችግር (ፈተና) በአላህ ይጠበቅ። ከዚያም ከጸሎት (ዱዓእ) ዓይነቶች የመረጠውን ያድርግ። በተለይ ከነቢዩ (ሰዐወ) የተሰጠውን ከእነሱም፡-

( اللهم اعنى على نكرتك وشكرتك وحمين عبادتك، اللهم ابنى قلمتى نفسى قلما كثيرا ولا يظفر الذنوب إلا أنت فاغفرلى مغفرة من عندك وإرحمنى إنك أنت الغفور الرحيم )

አልላሁሙ እሊኒ ዐላ ቢክርክ ወቡክርክ ወሁሲኒ ኢባደቲካ አልላሁሙ  
እሊኒ ዘለምቱ ነፍሲ ዙሉመን ከሲራን ወላያግፍሩ አልዙኑበ እሷ አንተ  
ፈገፈርሊ መግፈራተን ግን ዓንዲክ ወርሐምኒ ኢክክ አንተላገፋሩ ረሂም።

ትርጉሙም: "እላህ ሆይ! በውዳሴህ በምሥጋናህና በመልካም ሁኔታ  
እንዳመልክህ እገዝኛ። እላህ ሆይ! ራሴን በብዙ በድያሌሁና ካንተ በስተቀር  
ኃጢአትን የግምር ስለሌለ ካንተ ዘንድ የሆነ ምህረት አድርገልኝ፣ እዘንልኝ  
አንተ በጣም መሃሪና አዛኝ ነህ።"

### አሰራሪ ትምህርት

ስለ ሰላት ሉናዎች ከእነሱም:-

1. የመክፈቻ ፀሎት ግንብብ።
2. ሲቆም የቀኝ እጁን መዳፍ በግራ እጁ ላይ በግድረግ ከደረቀ ላይ ግብቀመጥ።
3. የእጆቹ ጣት የተጠጋጉ ሲሆኑ ሁለቱንም እጆች እትከኝ ወይም እጅሮ ድረስ።

1ኛ. በመጀመሪያው ተክዘረራ

2ኛ. ሲያጎጎብስ (ሩኩዕ ሲያደርግ)

3ኛ. ተመልሰው ቀጥ ሲሉና

4ኛ. ከመጀመሪያው ተሸሁድ ለሰነተኛው ረከዓ ሲገኙ ግንላት

4. በግንጎበስ ጊዜም ሆነ በመሬት ላይ በመደፋት ጊዜ ከአንድ ጊዜ በላይ በመጨመር ተሰቢህ (አላህን ግጥራት)።

5. በሁለቱ ሉጁዶች መካከል ከአንድ ጊዜ በላይ ምህረትን መለመን።

6. ሲያጎጎብሱ እራሳን በጀርባ ትክክል ግድረግ።

7. በመሬት ላይ ሲደፋ (በሉጁድ) ጡንቻዎችን ከጎኖቹ ሆድን ከጭኖቹ ግራቅ።

8. ሉጁድ ሲደረግ ከንዶችን ከመሬት ግንላት (ግራቅ)።

9. በመጀመሪያው ቁጭታና (ተሸሁድ) በሁለቱ ሱጹዶች መካከል ባለው ጊዜ የቀኝ እግሩን ጣት ተክሎ በግራ እግሩ ላይ መቀመጥ፤
10. በመጨረሻ ቁጭታ (ተሸሁድ) ጊዜ የቀኝ እግሩን ጣት በመተክል መቀመጫን መራት ግስነት፤
11. በመጀመሪያው ቁጭታ (ተሸሁድ) ሰላትንና ረድኤትን ለነቢዩ መሐመድና ለቤተሰቦቻቸው፣ ለነቢዩ ኢብራሂምና ለቤተሰቦቻቸው መለመን፤
12. በመጨረሻው ቁጭታ (ተሸሁድ) ፀሎት ማድረግ፤
13. በሱብሂ ሰላት በሁለቱም ረከዓዎች በመግራብና በኢሻ በሁለቱ የመጀመሪያ ረከዓዎች ድምጽን ከፍ አድርጎ ቁርአን ማንበብ፤
14. በዙሁርና በዐስር በሁሉም ረከዓዎች በመግራብ በሰላተኛውና በኢሻ በሁለቱ የመጨረሻ ረከዓዎች ድምጽን ዝቅ አድርጎ ሳያሰሙ ማንበብ፤
15. ከፋቴሐ ሌላ በተወጣሪ የቁርአን ምዕራፍ (አንቀፅ) ማንበብ ነው ይህም ሌሎችንም በዚህ መጽሐፍ ያልጠቀሰናቸውን የሰላት ሱጹዶች ከመጨመር ጋር ነው።

አስራ አንደኛ ትምህርት

ሰላትን የሚያበላሹ ነገሮች ስምንት ናቸው። እነሱም፡

1. ከማወቅና ከማስታወስ ጋር መናገር፡ የረሳ ወይም ያላወቀ ግን በመናገሩ ሰላቱ አይበላሽበትም።
2. ላቅ 3. መብላት 4. መጠጣት 5. ሐፍረተ ገላ መገለጥ 6. ከካዕባ (ቂብላ) አቅጣጫ በብዙ መዞር 7. በሰላት ውስጥ በተከታታይ ብዙ እንቅስቃሴ ማድረግ 8. የውዱእ መብላሽት (መፍረስ)

አስራ ሁለተኛ ትምህርት

የውዱእ ቅድመ ሁኔታዎች (ሸርጦች) አስር ናቸው። እነሱም፦  
መሰሊም መሆን፣ የአዕምሮ ጤናማነት፣ ጠቃሚነትና ጎጂን ቀሩና መጥርን  
ለይቶ የማወቅ ዕድሜ መድረስ፣ መነየት፣ ውድእ እስኪሆንበት ዓለማዳረግ  
መወሰን፣ ውዱእን የሚያስገድዱ ነገሮች መቋረጥ፣ አስቀድሞ በውሃ ወይም  
በድንጋይ (በመሳሰሉት) የሸንትንና የሰገራን መውጫውን ማጠብ (ማበሰ)፣  
ውሀው ንፁህ መሆንና ሊጠቀምበት የተፈቀደ መሆን፣ ውሀው ወደ ሰውነት  
እንዳይዳረስ (እንዳይዘልቅ) የሚከለክሉ ነገሮችን ማስወገድና ሁልጊዜ  
የማይለቅ የውዱእ ማጥ ያ ችግር ያለበት ሰው ሊሰገደው ለሚፈልገው ሰላት  
ወቅት መግባት ናቸው።

አስራ ሰባተኛ ትምህርት

የውዱእ ግድታዎች ስድስት ናቸው። እነሱም ትን መታጠብ፣ ሲሆን  
አፍን መጉመጥመጥና በአፍንጫ ውሀን ማስገባትም ከዚህ ጋር፣ ይጠቃለላል<sup>1</sup>።  
ሁለተኛ እጆች ከክርኖች ጋር ማጠብ፣ ሁሉን የራስ ፀጉርና ጆሮዎችንም  
ሁምር ማዘስ። ሁለተኛ እግሮችን ከቁርጭምጭሚቶች ጋር ማጠብ።  
የተጠቀሱትን የውዱእ አካሎች ቅደም ተከተላቸውን መጠበቅና ማለግጠቅ  
(ማከታተል) ናቸው።

አስራ አራተኛ ትምህርት

ውዱእን የሚያበላሹ ነገሮች ስድስት ናቸው። እነሱም፦  
ከሁለቱ የቆሻሻ መውጫ ብልቶች የወጣ ሁሉ፣ ከሰውነት የወጣ ነጃሳ ነገር  
በእንቅልፍም ሆነ በሌላ ነገር አዕምሮ መሳት፣ ሁለቱን የእፍረት ገላዎች ያለ

(1) መጉመጥመጥና ውሀን በአፍንጫ ውስጥ ማስገባትን ከየጅብ  
(ግድታ) ውስጥ ጭጠር በሐንሳሊ መገህብ መውረት ነው።

ምንም ከለላ በእጅ መንካት፣ የግመል ሥጋ መብላት<sup>1</sup>፣ አላህ ይጠብቀንና ከእስልምና መውጣት።

አንገብጋቢ ማሳሰቢያ፡ እራሳን ማጠብ በትክክልኛ አስተያየት ውዱእ አያጠፋም። ይህም የብዙሀኑ አሊሞች (ሙሁሮች) አስተያየት ነው። ለማበላሸቱ ማሰራጃ ስላልተገኘለት ነው። ሆኖም አጣቢው የእራሳውን ገላ ያለ ምንም ግርዶ መንካት የለበትም። እንደዚሁ ከአሊሞች በጣም ትክክልኛ በሆነው አጭም ሴትና ወንድ መነካካት በስሜትም ሆነ ያለስሜት ከብልት ፈላሽ ነገር ካልወጣ በስተቀር አይበላሽም። ምክንያቱም ነቢዩ ሙሐመድ (ሰዐወ) አንዲተን ሚስታቸውን ሰመው ውዱእ ላያድሱ ሰግደዋልና በማኢደሀና በኔሳእ ምዕራፍች ውስጥ

أَوْلَمَسْتُمُ النِّسَاءَ

(ወይም ሴቶችን ነካችሁ) ያለው ከአሊሞች ከፍተኛ ድጋፍ ያለው በዚህ የታሻው ግብረ ሥጋ ግንኙነት ነው ይህም አባባል የአብደላህ ኢብን አባሰና የሌሎች የብዙ ሰዎች አስተያየት ነው<sup>2</sup>።

እስራ አምስተኛ ትምህርት

ለማንኛውም ሙስሊም እንዲላበላቸው ስለተደነገጉት ባህሪያትና ሥላ ምግባሮች ከእነዚህም መካከል እውነተኛነት፣ ታማኝነት፣ ጥብቅነት፣ እፍረት (ሐያዕ) ጀግንነት፣ ቸርነት፣ በቃል መሙላት፣ አላህ ከከለከላቸው ነገሮች ሁሉ መራቅ ጉርብትናን ማሳመር፣ በተቻለው አቅም ችግሮችን መርዳትና ሌሎችም በቁርአንና በሐዲስ የተደነገጉ ባህሪያቶች ይገኛበታል።

(1) የግመል ሥጋ ውዱእ ያበላሻል የተባለው በሐንባሊ መዝሐብ ነው።  
(2) የሴትና ወንድ በስሜት መነካካት ውዱእን እንደሚያበላሽ በሀንዘሊም መዝሀብ ተገልጧል።

አባራ ሰድስተኛ ትምህርት

በእነዚህም ስርዓቶች ከእነዚህም መካከል ሰዓተኛነት፣ ፈገግተኝነት፣ በተኛ መጠጣትና መብላት፣ ወደ መሰሪያ ወይም ወደ ቤት ሲገቡና ሲወጡ እና መንገድ ሲሄዱ እንዲተገበሩ የተደነገጉትን ስርዓቶች መጠበቅ ከወላጆች ጋርና ከዘመዶች፣ ከጎረቤቶች ከአዋቂዎችና ከህፃናቶች ጋር ሊኖር የሚገባውን ስረዓት መተግበር ህፃን ሲወለድ እንኳን ደብ ያላችሁ በግለት የደብታ መግለጫ መስጠት፣ ሰው ለሞተበት እሳህ ትዕግብቱን ይሰጣችሁ በግለት ግጥናትና ሌሎችም እነዚህም ስርዓቶችን መጠበቅ።

አባራ ሰባተኛ ትምህርት

ከግጋራትና ከወንጀሎች ሁሉ መጠንቀቅ ነው። ከእነዚህም መካከል ሰባቱ የሰው ልጆችን አጥ ዎች በመባል የታወቁ ከባድ ኃጢአቶች ይገኛበታል። እነሱም በእሳህ ግጋራት፣ ድግምት፣ እሳህ ክልክል ያደረጋትን ሕይወት ያለ አግባብ ግጥፋት፣ የየቲሞችን (አባት የሞተባቸውን) ገንዘብ መብላት ወለድ (አራጣ) መብላት በጦርነት ቀን ከተሰለፉ በኋላ መሸሽ ጥብቅ (ንፁህ) የሆኑ ሌላጎ በዝመት መስደብ (መወንጀል)።

ከዚህም በተጨማሪ የወላጆችን ሐቅ መርገጥ፣ ዝምድናን መቁረጥ፣ የሐሰት መሰክር መስጠት፣ የሐሰት መሐላ፣ ጎረቤትን ግስቸገር፣ ለዎችን በደም በገንዘብ በገመና መበደልና ግስቸገር ሌሎችም እሳህ ወይም ነቢዩ (ሰወወ) የክልክሏቸው ሁሉ ነገሮች ይገኛበታል።

አባራ ስምንተኛ ትምህርት

እራሳን መሸኘት በእሱ ላይ መሰገድ ዝርዝሩ የሚከተለው ነው።

የራሳ አዘገጃጀት፡-

1. መሞቱ ሲረጋገጥ አይኖቹ ይገጠማሉ መንገዳሎቹ ይገጣጠማሉ።
2. እራሳው ሲታጠብ እፍረተ ገላው ይሸፈናል። ቀጥሎም ትንሽ ከፍ ይደረግና የሚወጣ ነገር ካለ ይወጣለት ዘንድ ሆዱ በቀስታ ይጨመቃል ከዚያ ቀጥሎ አጣቢው በእጁ ላይ ጨርቅ መሳይ ነገር ጠቅልሎ እስትንጃ ያደርግለታል። ከዚያም የሰላት ውዱእን የመሰለ ያደርግለታል። ቀጥሎም እራሱንና ጽሑፍ በውሀና በቁርቁራ ወይም በሌላ ተመሳሳይ ነገር ያጥበዋል ከዚያ ቀኝ ጎሩን ያጥባል። አስከትሎም ግራውን እንደዚህ እያደረገ ለሁለተኛና ለሶስተኛ ጊዜ ያጥበዋል። በእያንዳንዱ እጥበት ሁሉ እጅን በሆድ ላይ ያስኬዳል (ያሸዋል) የሆነ ነገር ከወጣ ያጥበውና መውጫውን በጥጥ ወይም በሌላ ነገር ይወትፈው። ይህም ካልገደበው በንፁህ የአፈር ጭቃ ወይም በዘመን አመጣሽ የህክምና ዘዴ ማፈኛ ይዝጋው። ውዱእ እንደገና ያድርግለት በሶስቱ ባይጸዳ እስከ አምስት እስከ ሰባት ይጨምርበት ከዚያም በጨርቅ ያድርቀው። በመታጠ ያዎቸና በሱጁድ ማድረጊያ በታዎች ላይ ሽቶ ያድርግለት። በመላ እካላት ላይ ሽቶ ቢደረግለት ይመራጣል። ከፈኑን በጭስ ያጥንለት። ሪዝኖ<sup>1</sup> ጥፍሩ ረጅም ከሆኑ ይቆረጣሉ ፀጉሩ አይበጠርም። ሴት ግን ፀጉራ ለ3 ተጎንጎኖ ወደ 34ዋ ይለቀቃል።

3. እራሳን መገንዘ

ወንድ ከሆነ በሶስት ኑጫጭ ጨርቆች፣ ቀሚሰና ጥምጣም በሌላቸው መገንዘ ይበልጣል። ተራ በተራ ይጠቀሳልበታል። በቀሚሰ በሽርጥና በአንድ ብትን መጠቅለያ ቢገንዝ ምንም አይደለ። ሴት ግን በአምስት ጨርቆች ማለት በቀሚሰ በጉፍታ በአንድ ሽርጥና በሁለት መጠቅለያ ጨርቆች ነው የምትገንዘው። ሀፃን ልጅ ከአንድ እስከ



ምስት በሚሆን ጠርቆች ይገኛሉ። ሌት ህፃን በቀሚሰና በሁለት ጠርቆች ትገኛለች።

4. እራሳን ለማጠብ በእሱ ላይም ለመስገድና ለማስቀጠር መብት ሟኛ የተናዘዘለት ሰው ነው። ከዚያም የሟኛ አባት፣ አያት፣ ወራሽ ዘመዶች እንደቅርብታቸው። ሌትን ለማጠብ ባለመብት የታናዘዘችላት ስትሆን ከዚያም እናት፣ አያት፣ ከዚያም ሌት ዘመዶች እንደቅርብታቸው ደረጃ ባልና ሚስት አንዱ ሌላውን ሊያጥብ ይችላል። አቡባዘር ቢድቅን ያጠቃቸው ባለቤታቸው ነበሩ። አሊም ባለቤታቸው ፋውማን አጥብቀዋል።

5. በሟኛ ላይ አሰጋገድ እንደሚከተለው ነው፡- አራት ጊዜ አላሁ አክበር ይባላል። ከመጀመሪያ ቀጥሎ ፋቲሐ (የመክፈቻው) ምዕራፍ ይነበባል። አብር ሌላ አጠር ያለ የቁርአን ምዕራፍ ወይም አንድ አንቀጽ ወይም ሁለት አንቀጽ ቢነበብ ጥሩ ነው። ይህን በተመለከተ አብዱላሂ ኢብን አባስ የዘገቡት ትክክለኛ ሐዲስ ሰላለ ነው። ሁለተኛውን ተከቢራት ክደረገ በኋላ በሰላት (በተሸሁድ) ውስጥ በነቢዩ (ሰወ) ሰለዋት እንደሚለምን ሁሉ ይለምን (ያውርድ) ሰላተኛውን ተከቢራ ካደረገ በኋላ የሚከተለው ፀሎት ይነበባል።

( اللهم اغفر لحينا وميتنا، وشاهدنا وغائبنا وصغيرنا ، وكبيرنا ، ونكرنا ، وأنتانا ، اللهم من أحببتك منا فأحببه على الإسلام ، ومن توفيتك منا فتوفه على الأيمان ، اللهم اغفر له ، وارحمه ، وعافه ، واعف عنه ، وأكرم نزله ،

(1) ርዝ ማለት በላይኛው ነገፈር ላይ የምበቅል ጠገር ነው ጸመ ገን አይነኮም

ووسع مفخذه ، واغسله بالماء والتنج والبرد ، ونلكه من الخطايا ، كما ينقى الثوب الابيض من اللبس ، ولهبلة دارا خيرا من داره ، وأهلا خيرا من أهله ، وأدخله الجنة ، وأعدّه من عذاب القبر ، وعذاب النار ، والمسح له في قبره ، ونور له فيه ، اللهم لا تحرمنا أجره ، ولا تضلنا بعده .

“አላሁመ ኢግራ ሊሐይና ወመይተና ወሻላና ወጋሊቢና ወሰጊሪና ወከቢሪና ወከበሪና ወዕጋናና አላሁመ መን አሀያይ ተሁ ሚንና ፈአሀይሂ አላላ አሰላም ወመን ተወዳይተሁ ሚንና ፈተወፈሁ አላላ ኢማን አላሁመ ኢግራ ለሁ ወግሊልሁ ቢልማኢ ወሰልጂ ወልበራሂ ወነቂሂ ሚናል ዜኑብ ወ ኸጣያ ከማ ዩነቃ አሰውቡል አብዮቶ ሚና አልደኸሲ ወአብዱልሁ ዳሪን ኸይሪን ሚን ዳሬሂ ወአሀለን ኸይሪን ሚንአሀሊሂ ወአድኸልሁ አልጆተ ወአኢገሁ ሚን አላቢል ተብሪ ወአላቢ ንናር ወአናሲሀሀሁ ፊቀብሪሂ ወናዋርሀሁፊሂ አላሁመ ላተህሪምና አጅሪሁ ወላተዳለና ባዕደሁ።”

ትርጉሙም፡ “አላህ ሃይ! በሕይወት ያለንንም የምትንም በቅርብ ያለውንም በሩቅ ያለውንም ትልቆችንንም ትንሹችንንም ወንዶችንንም ሴቶችንንም ማረን። አላህ ሆይ! ከመከላከላችን በሕይወት የምታቆየውን ሰው በእሳም ላይ አቆየው። ከመከላከላችን የምታሳርፈውን በእምነት ላይ እንደሆነ አሳርፈው። አላህ ሆይ! ምህረት እድርግለት እዘንለትም ጠብቀው ይቅርም በለው መስተኝቻውን አሳምርለት፤ መግቢያውንም አስፋለት ጋጫአትንም በውሀና በበረዶ እጠብለት ነጭ ልብስ ከቆሻሻ እንደሚፀዳ አፅዳው፤ ከቤት የተሻለ ቤት ከቤተሰቡ የተሻለ ቤተሰብ ቀይርለት።

ወደ ገነትም አስገባው፤ ከቀብር ውስጥ ቅጣትና ከእሳትም ቅጣት ጠብቀው። መቃብሩንም አስፋለት። አብራላትም። አላህ ሆይ! ምንዳውን አትንፈገን ከርሱም በኋላ እጣችንን ጥመት አታድርግብን።

ከአራተኛው ተከቢሪ በኋላ በቀኝ ጎኑ ብቻ ሰላምታ ይባላል በምንዳንዱ ተከቢሪ ጊዜ እጅን ማንሳት ይወደዳል። ቤት ከሆነች ፀሎትን እንዲህ ብሎ

(اللهم اغفر لها) "እገሁግ እግር ለሃ" ይህበብ፡ ሁለት ከሆኑ  
 (اللهم اغفر لهما) "እገሁግ እግር ለሁግ" በግለት ብዙም ከሆኑ በብዙ  
 (اللهم اغفر لهم) "እገፈሁግ እግር ለሁም ተብሎ ይህበብ፡ ሚች ሀፃን  
 ከሆነ ያለፈውን ትቶ እንዲህ በግለት ጹዓ ይደረግ፡፡

( اللهم اجعله فرطاً ونخراً لوالديه، وشقيعاً مجلباً، اللهم ثقل به موازينهما  
 وأعظم به أجورهما وألحقه بصالح المؤمنين، واجعله في كفالة إبراهيم عليه  
 السلام، وفق برحمتك عذاب الجحيم )

"እገሁ-መመ አጅአሁ ፈረጣን ወዙከረን ሊዋለደይሂ ወሽ እን መጃበን  
 እገሁ-መመ ሰቲል ቢሂ መዋዚኪጉግ ወዐዚም ቢሂ ዐጅረሁግ ወአላሂትሁ  
 ብላሂልና መ-አግረን ወጀአሁ ረከፋለቲ ኢብራሂመ (ሰዐወ) ወቂሂ  
 ቢራሀመ-ቲካ አዛብ አልጆሂም፡፡"

ትርጉሙም:- "እገህ ሆይ! ለወላጆቼ በወዲያኛው ሕይወት ደህንነት ቀድሞ  
 ሂዶ የሚያመቻች ቀዳሚ ለችግር ቀን አለኝታ፤ ተሰሚነት ያለው አግላጅ  
 አድርግላቸው፡፡ እገህ ሆይ! የመልካም ሥራቸው ሚዛን ማክበጃ የምንዳቸው  
 ግብዣ አድርገው፤ ከደጋግ ምዕመናን ጋርም አስጠጋው በአቢዩ ኢብራሂም  
 (ሰዐወ) እንከብካቤ ሥር አድርገው፤ በችሮታህም ከገሀነመ እግት ጠብቀው፡፡"

ኢግሙ ለግብገና ሲቆም ሱናው ሚች ወንድ ከሆነ በራሱ አቅጣጫ ሴት  
 ከሆነች በመሐከል ሰውነቷ አቅጣጫ መቆም ነው፡፡ ወንድና ሴት ከሆኑ ወንድ  
 ወደ ኢግሙ በኩል ሴቷ ወደ ቂብላ በኩል ነው የሚደረገው፡፡ ሀፃን ካለ  
 መጀመሪያ ሀፃኑ ቀጥሎ ሴቲ ቀጥሎም ሀፃኗ ሆነው የሚቀመጡት፡፡ የሀፃኑ  
 ራሱ በወንድ ራሱ አቅጣጫ ሲሆን የሴት መሐል ሰውነት እንደዚሁ በወንዱ  
 ራሱ ትይዩ ይሆናል፡፡ እንደዚሁ የሀፃኗ ራሱ አቅጣጫ የሚሆነው፤ በሴት ራሱ  
 አቅጣጫ የሀፃኗ መኸከል እወንዱ ራሱ አቅጣጫ ነው የሚሆነው የሚሰግዱት

ሰዎች በሙሉ ከእግረ ሰጋ ይሆናሉ። እንደ ሰው ብቻ ቦታ ካላገኘ  
በእግረ ሰጋ ቦታ ጎን ይቆማል።

ለእሳህ ብቻ ምስጋና ይገባል። ረሀመቱ ረድኤቱን በነቢዩና  
በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ ይውረድ።

ተፈጸመ

بسم الله الرحمن الرحيم

### تقديم

يسر جمعية الدعوة والثقافة الإسلامية بأديس أبابا أن تقدم لمسلمي إثيوبيا ترجمة هذا الكتاب المهم بعنوان "الشروس المهمة لعامة الأمة" لسمحة الشيوخ / عبد العزيز بن عبد الله بن باز باللغة الأمهرية وذلك لتمام الفائدة ، كما نشكر كل من ساهم وتعاون مع الجمعية في نشر هذا الكتاب باللغات المحلية في إثيوبيا ، ونسأل الله أن يجزيهم خيرا على خدمة دينه الطيف إنه ولي ذلك والقادر عليه .

وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين

جمعية الدعوة والثقافة الإسلامية

أديس أبابا - إثيوبيا

الدوس المهمة لعامة الامة

تأليف

سماعة الشيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز

الترجمة والنشر:

جمعة الدعوة والثقافة الإسلامية

بإدريس أبابا

ص. ب : ٧٠٤٢٥

هاتف: ٧١٣٢٠٧

( ٦ ) الطبعة الثانية ١٤١٨ هـ - ١٩٩٧ م

حقوق الطبع بالأمهرية محفوظة



مطابع الجدار الهندسية/القاهرة

تليفون/فاكس : (٢٠٢) ٥٤٠٢٥٩٨